

TANKAR FÖR DAGEN

Korruption och faktaresistens

På bergssidan växer en tall. Vi fäster ett rep högt upp i en gren, knyter fast en tvärslå längst ner och börjar gunga. Jag är kanske 10-12 år och blir allt modigare. Till slut står jag högst uppe på berget och kastar mig ut. Det borde jag inte ha gjort. Knuten gick upp och jag föll – långt. Det hade kunnat gå riktigt illa. *Något borde ha stoppat mig.*

I förrgår demonstrerade tiotusentals människor i Ryssland mot utbreddkorruption i landets ledning. I Brasilien, härom veckan, svajade marken rejält under fötterna på den korruptionsmisstänkte presidenten. Syd-Koreas förre president sitter i häktet, även hon anklagad för grov korruption. Över hela världen – och då inkluderar jag även Sverige – avslöjas med jämna mellanrum grava oegentligheter bland ledande personer inom politik, offentlig förvaltning, näringsliv, religiösa samfund, fackföreningar, ideella organisationer... ingen typ av verksamhet tycks kunna gå fri. Och självklart är ledarfigurerna ofta bara toppen av ett isberg. Människan – det vill säga vi alla – har uppenbarligen lätt att ge efter för frestelsen att göra felaktiga saker där risken att falla är hög. *Något borde stoppa oss.*

Undersöker man korruption närmare hittar man så kallade rationaliseringar, eller helt enkelt bortförklaringar. Vi intalar oss att det vi vill göra är helt OK: Så här gör alla. Andra är mycket värre. En gång är ingen gång. Jag ska betala tillbaka senare. Det är inte mer än rätt. Reglerna gäller inte mig. Jag är så speciell. Jag är osårbar. En del tror sig till och med vara gudomligt utvalda till makt och rikedom. *Inget kan stoppa dom!*

Det här är inget annat än önsketänkande, ett annat ord för faktaresistens. I alla bortförklaringar har det nämligen smugit sig in ett aldrig uttalat, än mindre ifrågasatt antagande, ett ”nog”: Så här gör nog alla. Andra är *nog* mycket värre. En gång är *nog* ingen gång. Jag ska *nog* betala tillbaka senare. Reglerna gäller *nog* inte mig. Jag *nog* osårbar...

Giovanni Falcone offrade livet i kampen mot korruption. Han var domare på Sicilien och mördades av den lokala maffian Cosa Nostra i maj 1992. För mig är han en sorts hjälte. Själv beskrev han sig så här: ”Jag är ingen Robin Hood och jag är ingen kamikazepilot. Inte någon trappistmunk heller. Bara en Statens tjänare i de otrognas land” Smaka på det en gång till: ”Bara en Statens tjänare i de otrognas land”. Inga överdrifter men inte heller några bortförklaringar, och just däri ligger hans storhet! I ett samhälle som plågades av korruption, rädsla och lögner, stod han för klassiska, byråkratiska ämbetsmannaideal – *som maffian inte rådde på*: aktkännedom, kontroll, precision, sakkunskap, disciplin, flit. Listan känns på samma gång både lite högtidlig och hopplöst gammalmodig att läsa upp.

Men där uppe på berget hade även jag behövt ämbetsmannaidealen: kontroll, precision, sakkunskap, disciplin, flit. *Det hade nog kunnat stoppa mig från att falla.*

Denna text har sänts i P1, Tankar för dagen, den 14 juni 2017